

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Інститут корекційної педагогіки та психології

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

I Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції
«Українська корекційна освіта: історія та
перспективи розвитку»
24-25 вересня 2015 року

Випуск 1

Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова
Київ – 2015

УДК 376.01(082)
ББК 74.50я43
У45

Рецензенти:

Шеремет М.К. –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри логопедії НПУ імені М. П. Драгоманова.

Федоренко С. В. –

доктор педагогічних наук, професор кафедри тифлопедагогіки М. П. Драгоманова.

Редакційна колегія:

Синьов В. М. –

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України.

Колесник І. П. –

кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психокорекційної педагогіки.

Супрун М. О. –

доктор педагогічних наук, професор кафедри психокорекційної педагогіки.

Шульженко Д. І. –

доктор психологічних наук, професор кафедри психокорекційної педагогіки.

Семенишена Т.О. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тифлопедагогіки, вчений секретар Ради НТТСМ ІКПП викладач кафедри психокорекційної педагогіки.

Бондар Є.О. –

Геращенко С. І. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Кот М. З. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Кравець Н. П. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Омельянович І. М. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Піонтківська Г. С. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Ханзерук Л. О. –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психокорекційної педагогіки.

Чепурна Л.Г. –

старший викладач кафедри психокорекційної педагогіки.

Друкується за ухвалою Вченої ради Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол №3 від 22 жовтня 2015 року)

Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Українська корекційна освіта: історія та перспективи розвитку» 24-25 вересня 2015 року / За ред. В. М. Синьова, І. П. Колесника. – Випуск 1. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, - 2015. - 270 с.

До збірника за результатами I Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Українська корекційна освіта: історія та перспективи розвитку» увійшли наукові праці студентів, аспірантів і фахівців з корекційної педагогіки та психології різних регіонів України, а також Білорусі і Молдови. У наукових працях висвітлюються питання історії розвитку теорії психокорекційної педагогіки, тенденції становлення сучасної системи корекційного навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку та внесок вітчизняних вчених-дефектологів в українську корекційну освіту.

УДК 376.01(082)
ББК 74.50я43
У45

© Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

РОЗДІЛ І

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОРЕКЦІЙНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Бовкуш К. П.	ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ	11
Борт М. Ю.	ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН У ДОШКІЛЬНИКІВ З ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	14
Букрєєва Д. А.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	18
Валько Т. І.	УЧАСТЬ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВДОПОМІЖНОЇ ШКОЛИ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ	24
Воронько В. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ РОЗУМОВОГО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	27
Гоцуляк М.О.	ІПОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІБІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ	31
Дудник І. М.	ВПЛИВ ТЕРАТОГЕННИХ ФАКТОРІВ НА ВНУТРІШНЬОУТРОБНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ	35
Іващенко А. С.	ЗНАЧЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ	38
Ільмінська О. О.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ	42
Кайдалова Г. П.	НАВЧАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	46

Касянчук А.В.	ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ ДЛЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ	52
Качур Л. Ю.	СВІТОВИЙ ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ	55
Кириченко Н.В.	РОБОТА З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦЯ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	59
Кобилка С. Г.	ДИТИНА ЗІ СПЕКТРОМ АУТИЧНИХ РОЗЛАДІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ	63
Кравченко В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ	66
Луцик І.І.	УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИХОВАННІ ОСІБ З ВАДАМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	70
Малієнко О. В.	ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРЕБІГУ ДИЗОНТОГЕНЕЗУ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ З ПОЗИЦІЇ ПСИХОЛОГІЇ ЧАСУ	74
Мариняк С. В.	ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗПР	78
Мілосердова А.В., Полякова Д. С., Уварова О. О.	ДІАГНОСТИКА СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ШКІЛЬНОЗНАЧУЩИХ ФУНКЦІЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВАДАМИ ІНТЕЛЕКТУ	83
Мусійовська С. Р.	ІНКЛЮЗИВНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	87
Осипчук М. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ	91
Палагнюк О. І.	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ	95
Переверзєва Ю. І.	ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРІЄНТОВАНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ ІЗ ОСОБЛИВОЮ ДИТИНОЮ	99

Платонова Н.	РАЗВИТИЕ ЧУВСТВЕННОГО ПОЗНАНИЯ И ВОСПРИЯТИЯ У ДЕТЕЙ С ЛЕГКИМИ УМСТВЕННЫМИ НАРУШЕНИЯМИ	104
Приходняк О. С.	СЛАБОЧУЮЧІ ДОШКІЛЬНИКИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	107
Савінська Є.О.	ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ У ШКІЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ.	111
Самойленко В. П.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТИВНОГО ЖИТТЄЗДІЙСНЕННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	116
Трипутіна А. В.	ТЕХНОЛОГІЇ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ СЛАБОЧУЮЧИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У СІМ'Ї	120

РОЗДІЛ II

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ У СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Бондар Н.В.	ВНЕСОК СТЕПАНА ФЕДОРОВИЧА НІКОЛАЄВА У РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ	125
Боровиченко О.С.	ВНЕСОК ВАЛЕНТИНИ ЄВГЕНІВНИ ТУРЧИНСЬКОЇ В РОЗВИТОК КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	130
Ватаман В. Ю.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ НА ХРИСТІЯНСЬКО-ОРІЄНТОВАНЕ ВИХОВАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ	134
Волошин І. А.	АКАДЕМІК ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ СИНЬОВ І СУЧАСНА ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА	138
Гордієнко І. К.	ВНЕСОК ГАЛИНИ МИКОЛАЇВНИ МЕРСІЯНОВОЇ В ТЕОРІЮ І ПРАКТИКУ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ	142
Дудко О. В.	ВНЕСОК АНДРІЯ ІВАНОВИЧА СЕЛЕЦЬКОГО У РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	145

Дученко А. Р.	ВНЕСОК МИКОЛИ ДМИТРОВИЧА ЯРМАЧЕНКА У ВІТЧИЗНЯНУ СУРДОПЕДАГОГІКУ	148
Івашкевич О. Ю.	ВНЕСОК ТЕТЯНИ КОСТЯНТИНІВНИ УЛЬЯНОВОЇ У РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	153
Каленіченко Х. Б.	СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ОБМЕЖЕНИМИ РОЗУМОВИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ	157
Козинець О. В.	ВНЕСОК РУДОЛЬФА ГЕНРІХОВИЧА КРАЄВСЬКОГО В ТЕОРІЮ ТА ПРАКТИКУ СУРДОПЕДАГОГІКИ	161
Коновальчук М.В.	ВНЕСОК ЛЮДМИЛИ СЕРГІЙВНИ ВАВІНОЇ У РОЗВИТОК КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ	165
Кравцова К. О.	СТОРІНКИ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	169
Михайленко В. В.	ВНЕСОК ГАЛИНИ МИХАЙЛІВНИ ПЛЕШКАНІВСЬКОЇ У РОЗВИТОК ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	172
Продан М. М.	ВНЕСОК І. Г. ЄРЕМЕНКА У СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ	175
Чиж М. М.	ВНЕСОК ВІТАЛІЯ ІВАНОВИЧА БОНДАРЯВ РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	180
Шаповалова Г.Р.	ДІАГНОСТИКА ВІДХИЛЕНЬ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ НАДІЇ МИХАЙЛІВНИ СТАДНЕНКО	184

РОЗДІЛ III

ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Бабкова І. О.	ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ДИЗГРАФІЄЮ	190
---------------	--	-----

Берекна Д. С.	ДО ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	193
Беліска М. С.	ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ: ДІАГНОСТИКА ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	196
Гаврилова А. І.	РОЛЬ НЕЙРОГІМНАСТИКИ У КОРЕКЦІЇ ТЯЖКИХ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ	200
Гринечко Ю. С.	ХАРАКТЕРИСТИКА МОЗКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ	204
Дубляк Я. А.	КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА РОБОТА З УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗІ СТЕРТОЮ ДИЗАРТРІЄЮ	207
Єремєєв Т. А.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	212
Карилюк О. Г.	СИНДРОМИ АРТИКУЛЯТОРНОЇ ДИСПРАКСІЇ У ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	217
Клишкова К. С.	ЛОГОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ ЗАЇКАННЯ	221
Лижечка М. П.	ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ФОНЕТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	225
Макаручук Ю. В.	ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГОРИТМІКИ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ ДІТЬМИ	229
Мамчур У. В.	ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	232
Назаренко І. В.	ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	236
Ремез Д. В.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМНИХ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ	240

Семененко А. М.	ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ УЧНЯМИ	244
Скориченко А. Р.	СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ ДИНАМІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА	247
Скориченко В. Р.	ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАЇКУВАТОСТІ	251
Сыс Л. А.	КОММУНИКАТИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЗАИКАЮЩИХСЯ ПОДРОСТКОВ И ВЗРОСЛЫХ КАК ФАКТОР ИХ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ	255
Федик І. М.	ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОЦЕСУ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	264
Шульга Б. О.	ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИСЕНСОРНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	267

ПЕРЕДМОВА

Активна студентська наукова діяльність принципово важлива умова забезпечення високої якості підготовки сучасного фахівця, здатного не тільки успішно реалізувати свої професійні та особистісні компетентності, але й творчо примножувати скарбницю вітчизняної та світової науки і практики.

В Інституті корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова участь студентів у дослідницькій роботі теоретичного та експериментального характеру розглядається як важливе джерело розвитку наукових шкіл. Зараз актуальні проблеми різних галузей корекційної освіти в їх філософському, медичному, психологічному, педагогічному аспектах вивчення, а й інші офіційно визначених наукових школах, які очолюють авторитетні не лише в Україні, але й далеко за її межами вчені: академік Віталій Іванович Бондар (історія дефектології, олігофренопедагогіка), академік Віктор Миколайович Синьов (теорія дефектології, спеціальна та юридична психологія), доктор психологічних наук, професор Євгенія Павлівна Синьова (тифлопсихологія та тифлопедагогіка), доктор психологічних наук, професор Людмила Іванівна Фомічова (сурдопсихологія та сурдопедагогіка), доктор педагогічних наук, професор Марія Купріянівна Шеремет (логопедія). Функціонування зазначених наукових шкіл забезпечується плідною роботою докторів і кандидатів наук, докторантів, аспірантів, магістрантів та студентів (практично, починаючи з 1 курсу), які свої дослідницькі інтереси та перспективи фахового зростання пов'язують з відповідною проблематикою, що відповідає напрямкам вище зазначених наукових шкіл.

Відзначимо, що наукові школи Інституту корекційної педагогіки та психології не обмежують коло своїх членів викладачами і студентами нашого університету – в їх складі представники багатьох інших вищих закладів освіти з усієї України, які проводять власні дослідження під керівництвом лідерів вітчизняної корекційної педагогіки та спеціальної психології. Таким чином забезпечується наступність поколінь дефектологів, примножується авторитет вітчизняної науки.

Мені особисто приємно було в програмі конференції і, відповідно, матеріалах цієї книжки побачити авторські імена студентів з Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки, Кем'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка, Херсонського державного університету, дослідження яких виконані під

керівництвом моїх колишніх аспірантів і докторантів С.П. Миронової, І.Б. Кузави, Д.І. Шульженко, С.Д. Яковлевої, В.С. Товстогани.

Аналізуючи зміст матеріалів цієї збірки, перш за все, відзначу наукову і практичну актуальність проблематики, пов'язану з увагою авторів до питань інклюзивної освіти. Добре, що при цьому не ігноруються теми щодо навчання, виховання і розвитку дітей з психофізичними вадами у спеціальному ексклюзивному, освітньому середовищі.

Значущою позитивною характеристикою досліджень в галузі дефектології є їхній мультидисциплінарний, комплексно-системний, медико-психолого-педагогічний характер – саме це відображено у низці студентських робіт, що опубліковуються, особливо у галузі логопедії.

Хочу подякувати студентам – дослідникам та їх наукових керівників за увагу до вивчення внеску у розвиток різних галузей української дефектології видатних вчених, які були і моїми вчителями та колегами у науці М.Д. Ярмаченка, Р.Г. Краєвського, І.Г. Єременка, А.І. Селецького, Н.М. Стадненко, Т.К. Ульянової, Г.М. Мерсіянової та ін.. Цей напрям історико-персональних досліджень є суттєво важливим як для сучасної теорії і практики корекційної освіти, так і для формування особистості майбутніх фахівців як професіоналів, учителів (з великої літери!), патріотів.

Відзначаю своєчасну ініціативу і плідну роботу кафедри психокорекційної педагогіки Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова щодо підготовки і проведення І Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Українська корекційна освіта: історія та перспектива розвитку». Вдячний за участь у конференції студентам та викладачам українських університетів, а також нашим колегам-гостям з Білорусі, Молдови.

Пам'ятаємо, що наше дефектологічне кредо співпадає з девізом Міжнародної федерації шахів: «Ми всі – одна сім'я!»

З найкращими побажаннями

*директор Інституту корекційної педагогіки
та психології НПУ імені М.П. Драгоманова,
дійсний член НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор
Віктор Синьов*

3. Робота із неповносправними людьми. Досвід України і Німеччини – [Карітас України]. – Режим доступу: http://caritas-ua.org/index.php?com_content&task=view&id=443&Itemid=92. – Назва з екрану.
4. Соціальна реабілітація і адаптація осіб з розумовою неповносправністю у м. Львові. – [Громадська організація «Спільнота «Ковчег»]. – Режим доступу: http://ngo.lviv.ua/files/S_6.pdf. – Назва з екрану.
5. Хартія і Конституція : / [ред. Н. Ільків]. – Львів : Свічадо, 1995. – 22с.

УДК 612.821.1

Малієнко О. В., студентка

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Савенкова Ірина Іванівна, доктор психологічних наук, доцент

ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРЕБІГУ ДИЗОНТОГЕНЕЗУ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ З ПОЗИЦІЙ ПСИХОЛОГІЇ ЧАСУ

Анотація. У статті наведено теоретичне узагальнення і нове практичне розв'язання проблеми прогнозування дизонтогенезу розумового розвитку, саме, об'єктивного методу диференціації легкого ступеню розумової відсталості і затримки психічного розвитку з позицій психології часу.

Експериментально доведено, що відхилення від аналогу «якщо годинника» індивіда методом хронопсихологічної діагностики може виступати прогностичним критерієм типу дизонтогенезу розумового розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: хронотип, дизонтогенез розумового розвитку, хронопсихологічне прогнозування, власна одиниця часу індивіда.

Дизонтогенез розумового розвитку – це одна з найактуальніших проблем сучасної спеціальної педагогіки та психології (С.Рубінштейн, Л.Виготський, Л.Занков, Т.Ілляшенко, Л.Шипіцина, В.Синьов), оскільки визначення його типу за різних розумових розладів є необхідним для того, щоб визначити програми, за якою має навчатись дитина, а водночас, і спеціалістів, які надаватимуть цій дитині допомогу.

Зокрема, проблему розумової відсталості досліджувало багато вчених (М.Певзнер, Л.Виготський, Т.Власова, Л.Занков, С.Рубінштейн, В.Синьов, Н.Стадненко), які у своїх дослідженнях одностайні в тому, що прогноз розвитку такої дитини буде залежати від ступеня розумової відсталості і системи корекційного навчання та виховання даної особистості [3].

Є.Степович зауважує, що при наданні кваліфікованої психолого-педагогічної допомоги у дітям із затримкою психічного розвитку, особливо в молодшому віці, вони можуть вийти на нормальний рівень розвитку [2].

Водночас, залежність розумового розвитку людини від часових параметрів (часових характеристик, фактора часу, хронотипу – типу суб'єктивного сприйняття часу), а також їх співвідношення є міждисциплінарною проблемою, і вивчається рядом наук: психологією, медициною, біологією, фізіологією (Александр, С.Максименко, Л.Бурлачук, І.Савенкова) [1]. Окремі аспекти проблеми вивчалися й відображені в дослідженнях Г.Айзенка, Т.Вісковатової, С.Бабенко.

Мета нашого дослідження – спрогнозувати перебіг дизонтогенезу розумового розвитку методом хронометричної проби – реалізовувалась експериментальним шляхом на контингенті розумово відсталих дітей та дітей із затримкою розумового розвитку віком від 6 до 7 років, котрі відвідують ДНЗ № 569 для дітей із порушенням інтелекту та ДНЗ № 801 для розумово відсталих дітей у м. Києві.

У кожної дитини, що обстежувався за допомогою методу хронометричної проби, визначався „хронотип”, для чого використовувався класичний спосіб вимірювання проміжків тривалості $t_0 = 2, 3, 4, 5$ с, що задавалися експериментатором та відтворювалися обстежуваним за допомогою хронометричного хроноскопу з точністю до 0,001с. При цьому кожному обстежуваному пропонувалось відтворити тривалість, яка ним переживається та відмічена двома сигналами – „початок” та „кінець” у вигляді звуку, що виникає під час включення та зупинки хроноскопу.

Індивідуальне значення „хронотипу” розраховувалося за формулою відповідно до кожного запропонованого інтервалу:

$$X_t = \frac{t_s}{t_0},$$

де t_0 – тривалість, що задана експериментатором, а t_s – тривалість, яку відтворює обстежуваний.

Відтворення кожного проміжку часу повторювалося п'ять разів, а потім обчислювалося середньостатистичне значення хронотипу кожного досліджуваного.

У нашому дослідженні відносна похибка відтворення тривалості обчислювалась для експериментальної групи – 1 вибірка (діти, які мають дизонтогенез розумового розвитку) та контрольної – 2 вибірка (здорові діти одної вікової категорії), та підраховувалася за формулою:

Δt_s

$$|\varepsilon| = \frac{\Delta t_s}{t_0} \cdot 100\%$$

t_0

де $\Delta t = t_0 - t_s$, t_0 - тривалість, яка задавалася експериментатором, а t_s - тривалість, яку відтворює обстежуваний [4, с.35].

Для визначення рівня інтелектуального розвитку використовувалася методика Дж. Гілфорда (модифікований варіант для дітей від 5 до 15 років).

Математична обробка результатів дослідження показала, що у дітей із розумовою відсталістю та у дітей із затримкою розумового розвитку має місце різне відхилення від аналогу «якісного» годинника (коли точність відтворення часу індивідом не перевищує 0,01 [5]).

У дітей із затримкою розумового розвитку має місце віхилення від точності відтворенні заданих проміжків часу від 0,03 до 0,05. У розумово відсталих дітей – від 0,05 до 0,1 (див. табл. 1).

У той же час, у дітей з розумовою відсталістю має місце декілька варіантів відхилень від аналогу «якісного» годинника. Рівень схожості відхилень виявився настільки однаковим, що достатньо використати результати «середньогрупових суб'єктів», наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Різновид відхилень від аналогу «якісних» годинників у дітей із дизонтогенезом розумового розвитку

Група		2с	3с	4с	5с	Σ	IQ	T
1	Хлопч	0,92	0,88	0,87	0,82	0,03-0,05	70-85	0,001
	дівч.	0,91	0,87	0,88	0,83	0,02-0,04	70-85	
2	Хлопч	0,80	0,70	0,70	0,65	0,051-0,065	60-69	0,01
	дівч.	0,81	0,71	0,70	0,66	0,052-0,066	60-69	
3	Хлопч	1,30	0,88	0,86	0,70	0,066-0,075	55-59	0,001
	дівч.	1,31	0,87	0,87	0,71	0,066-0,075	55-59	
4	Хлопч	1,35	1,1	0,85	0,80	0,076-0,085	52-54	0,01
	дівч.	1,36	1,2	0,84	0,81	0,076-0,085	52-54	
5	Хлопч	1,96	1,50	1,30	0,85	0,086-0,1	50-53	0,001
	дівч.	1,95	1,51	1,31	0,84	0,086-0,1	50-53	

Відповідно до таблиці 1, в групу 1 увійшли діти із затримкою розумового розвитку. Характерною особливістю є те, що у них приблизно виконується спостерігається відхилення від норми σ у межах від 0,03 до 0,05.

В групу 2 входять розумово відсталі діти із відхиленням від норми від 0,051 до 0,065. Саме до цієї групи входять розумово відсталі діти із значенням IQ від 60 до 69.

В групу 3 входять *розумово відсталі діти* із відхиленням від норми від 0,66 до 0,075 і з значенням IQ від 55 до 59.

В групу 4 входять *розумово відсталі діти* із відхиленням від норми від 0,76 до 0,85 і з значенням IQ від 52 до 54.

В групу 5 входять *розумово відсталі діти* із відхиленням від норми від 0,86 до 1,0 і з значенням IQ від 50 до 52.

2,3,4,5 групи показують, що *варіації ходу годинників дітей розумово відсталих декілька більше, ніж у дітей із затримкою психічного розвитку*.

Для груп 2,3,4 загальним є те, що t, const . Це порушення першої умови аналога відбувається стрибкоподібно (у різних групах, на різних інтервалах годинникового ряду тривалостей, що задаються).

Окрім описаних груп з різним ступенем відхилення від аналогу «якісних» годинників, була висунута ще одна група дітей, які не змогли виконати експериментальну процедуру, тобто не розуміли завдання.

У відповідності зі ступенем відхилення від аналогу «якісного» годинника у дітей має місце різний рівень розвитку інтелекту.

Як переконують результати проведеного дослідження, провідним прогностичним критерієм щодо форми прояву дизонтогенезу розумового розвитку виступає власна одиниця часу дитини (вроджена константа, що не змінюється протягом життя, характеризує роботу мозку і відображає якість суб'єктивного сприйняття індивідом). Як стійка одиниця, *хронотип забезпечує цілісність і структурність переживання часу*.

У випадку затримки розумового розвитку власна одиниця є стабільною, не міняється у відтворенні різних проміжків часу.

При розумовій відсталості вона міняється стрибкоподібно, в залежності від глибини розумового дефекту. Інакше кажучи, внаслідок стрибка в психіці відсутня власна структура безпосереднього переживання часу. Тому стає можливим вважати, що у таких груп дітей мають місце труднощі у засвоєнні часових понять, труднощі у формуванні уявлень про метричні властивості часу, а порушення орієнтації у минулому та майбутньому у дітей з розумовою відсталістю багато у чому визначається відхиленням від аналогу «якісних» годинників.

З результатів проведеного дослідження виходить, що метод хронометричної проби може виступити об'єктивним діагностичним критерієм щодо визначення типу дизонтогенезу розумового розвитку дитини.

Подальші дослідження вважаємо за потрібне спрямувати на вивчення особливостей хронотипу дітей із затримкою психічного розвитку та розумовою відсталістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Савенкова І.І. Теоретична модель системи корекційних заходів медико-психологічної реабілітації/ І.І.Савенкова // Проблеми сучасної психології:[збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України] – Кам'янець-Подільський, 2010. – Випуск 10. – С.588-597.
2. Слепович Е.С. Некоторые особенности монологической речи старших дошкольников с ЗПР / Е.С. Слепович // Дефектология: [научно-методический журнал]. — 1984. — № 2. — С. 68—72.
3. Холковська І. Л. Корекційна педагогіка: [навч. посібн.] / І. Л. Холковська. – Вінниця: Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М.Коцюбинського, 2007. – 328 с.
4. Цуканов Б.Й. Время в психике человека: [Монография] / Б.Й. Цуканов. – Одесса: Астропринт, 2000. – 198с.
5. Цуканов Б. Й. Анализ ошибки восприятия длительности / Б.Й. Цуканов //Вопросы психологи. – М., 1985. – № 3. – С.140-15.

УДК: 376.33.056

Мариняк С.В., студентка,
Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: Ленів З.П., канд. пед. наук, доцент

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗПР

Анотація. У цій статті розглядаються особливості розвитку пізнавальної активності молодших школярів із ЗПР й можливість залучення їх до інклюзивного навчання. Звертається увага на структурні компоненти пізнавальної активності.

Ключові слова: пізнавальна активність, молодші школярі із ЗПР, інклюзивне навчання.

Вітчизняна педагогічна наука та шкільна практика зібрали чималий досвід застосування методів і організаційних форм, що стимулюють пізнавальні сили учнів. Інтерес до цієї сторони навчання актуалізувався в останні роки. В активізації процесу навчання криються можливості подолання загострення протиріч між вимогами суспільства до початкової освіти і масовим досвідом викладання, між педагогічною теорією і шкільною практикою.

Наукове видання

**Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної
студентської конференції «Українська корекційна освіта: історія
та перспективи розвитку»
24-25 вересня 2015 року**

За ред. В. М. Синьова, І. П. Колесника.

Випуск 1.

Матеріали подані мовою оригіналу
Друкується в авторській редакції з оригінал – макетів авторів
Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей

Автори та наукові керівники опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за
точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Підписано до друку 25.11.2015 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Умов. друк. арк. 15,69. Облік. видав. арк. 14,96
Наклад 100 прим. Зам. № 602
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.